

Political Economy

เศรษฐศาสตร์การเมือง บทที่ 3

อดัม สมิธ กับแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง

อดัม สมิธ Adam Smith

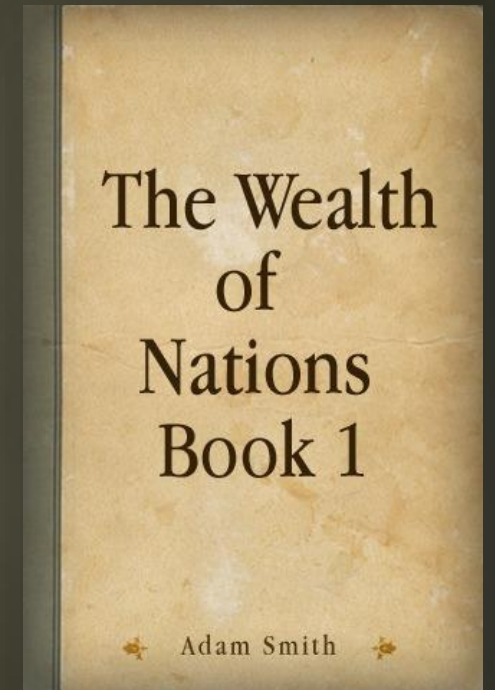
2

- ▶ ตามแนวคิดของ อดัม สมิธ วิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คือการศึกษา “ธรรมชาติ และสาเหตุของความมั่งคั่งของประชาชาติ”
- ▶ สมิธเขียนหนังสือ “ความมั่งคั่งของประชาชาติ” Wealth of Nations (1776) เพื่อที่จะอธิบายการกำจัดความยากจนของชนชั้นผู้ใช้แรงงาน เพื่อความผาสุกและสังคมที่ดีขึ้น
- ▶ การเติบโตทางเศรษฐกิจและการขจัดความยากจนสามารถทำได้ด้วยการผลิตที่เพิ่มขึ้นกับนวัตกรรม – โดยเงื่อนไขของ บริบท แรงจูงใจ นโยบายเศรษฐกิจที่ถูกต้อง จะทำให้นวัตกรรมเปลี่ยนเป็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

อดัม สมิธ กับแนวคิดเรื่องการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการพัฒนา

3

- ▶ ตามแนวคิดของอดัม สมิธ การเพิ่มความมั่งคั่งทำได้ด้วยการเพิ่มผลผลิตประชาชาติให้มากกว่าการบริโภค และรายได้จากการเติบโตทางเศรษฐกิจจะต้องกระจายอย่างเป็นระบบไปยังผู้ที่มีรายได้ต่ำ
- ▶ การทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการพัฒนา คือการเพิ่มศักยภาพในการผลิตของแรงงาน ซึ่งเกิดได้จากการแบ่งงานกันทำ Division of Labour ทำให้เกิดความชำนาญพิเศษ Specialization เป็นผลให้ประสิทธิภาพในการผลิตสูงขึ้น

อดัม สมิธ กับการประดิษฐ์ (Invention)

4

- ▶ สิ่งประดิษฐ์ (Invention) เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเติบโตของเศรษฐกิจและการพัฒนา เครื่องจักรและเครื่องมือถูกประดิษฐ์ขึ้นโดยการคิดค้นจากกระบวนการภายใน (Endogenous) และถูกทำให้สมบูรณ์จากกระบวนการภายนอก (Exogenous)
- ▶ อย่างไรก็ตาม ทัศนคติภาพในการประดิษฐ์ของแรงงาน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการภายในได้ลดน้อยถอยลง เนื่องจากการละเลยในเรื่องการศึกษาของผู้ใช้แรงงาน
- ▶ นวัตกรรม (Innovation) เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการต้องการ และจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อรัฐสนับสนุน และส่งเสริม

อดัม สมิธ กับนโยบายเศรษฐกิจ

5

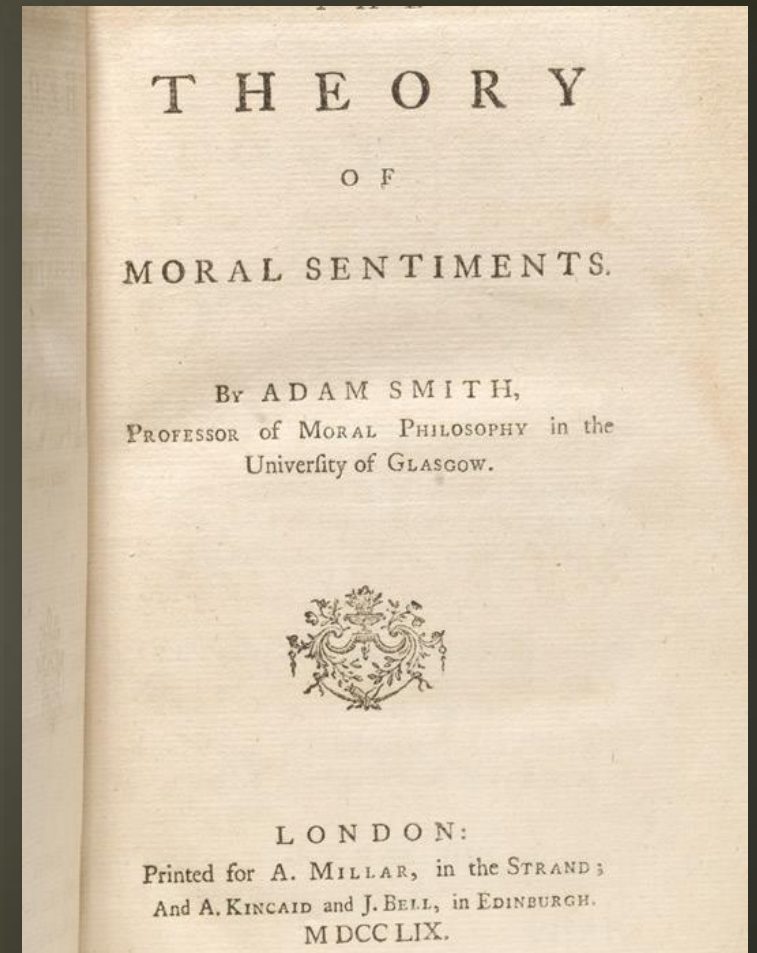
- ▶ สมิธโจมตีลัทธิพาณิชย์นิยม – เนื่องจากนโยบายพาณิชย์นิยมให้ความสำคัญของการสะสมเงินทองมากกว่าการสร้างอำนาจในการผลิต ซึ่งข้อบังคับพาณิชย์นิยมส่วนใหญ่เอื้อประโยชน์ให้กับภาครัฐและเอกชนที่ผูกขาดการค้า
- ▶ ตลาดที่ไม่มีการควบคุม และมีการแข่งขันที่เสรีทั้งในเรื่องสินค้าและแรงงาน จะทำให้เกิดการผลิตที่มากขึ้น ราคาสินค้าที่ถูกลง และค่าแรงที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้แรงงานและผู้บริโภค (**Laissez-faire**)
- ▶ บทบาทของภาครัฐนั้น มี 3 หน้าที่ คือ (1) การป้องกันประเทศ (2) บริหารงานยุติธรรม และ (3) การบริการสาธารณะ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณะสุข และการศึกษา

- ▶ ทฤษฎีมูลค่าแรงงาน (Labor Theory of Value) – การกำหนดมูลค่าแรงงาน เฉพาะเวลาทำงานของแรงงานทั่วไปที่ต้องใช้ในสภาพการทำงานตามปกติ คือ แรงงานที่ใช้ในเฉพาะช่วงการทำงาน ไม่นับรวมแรงงานก่อนหน้านี้เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการทำงาน
- ▶ สมิธกล่าวว่า ราคาสินค้าที่เกิดจากการกำหนดของอุปสงค์และอุปทานนั้น สะท้อนให้เห็นมูลค่าของแรงงานที่มีอยู่ในสินค้านั้นๆ ดังนั้น แรงงานจึงเป็นปัจจัยหลักในการสร้างมูลค่าสินค้าและกำหนดราคาในระบบเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้ การศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มศักยภาพแรงงาน จึงเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดี

อดัม สมิธ กับนโยบายเศรษฐกิจ

7

- ▶ สมิธเล็งเห็นความสำคัญของการมีศีลธรรมที่ดีในสังคม เพื่อผลประโยชน์ของทุกฝ่าย **“It is ethics that stand between a beneficent society and the Hobbesian abyss”**
- ▶ สมิธได้กล่าวว่า การแข่งขัน ความยุติธรรมและความรู้สึกในศีลธรรมเท่านั้นที่จะทำให้ผลประโยชน์ส่วนบุคคลเปลี่ยนถ่ายกลายเป็นสังคมที่มีสวัสดิการที่เท่าเทียมกันได้

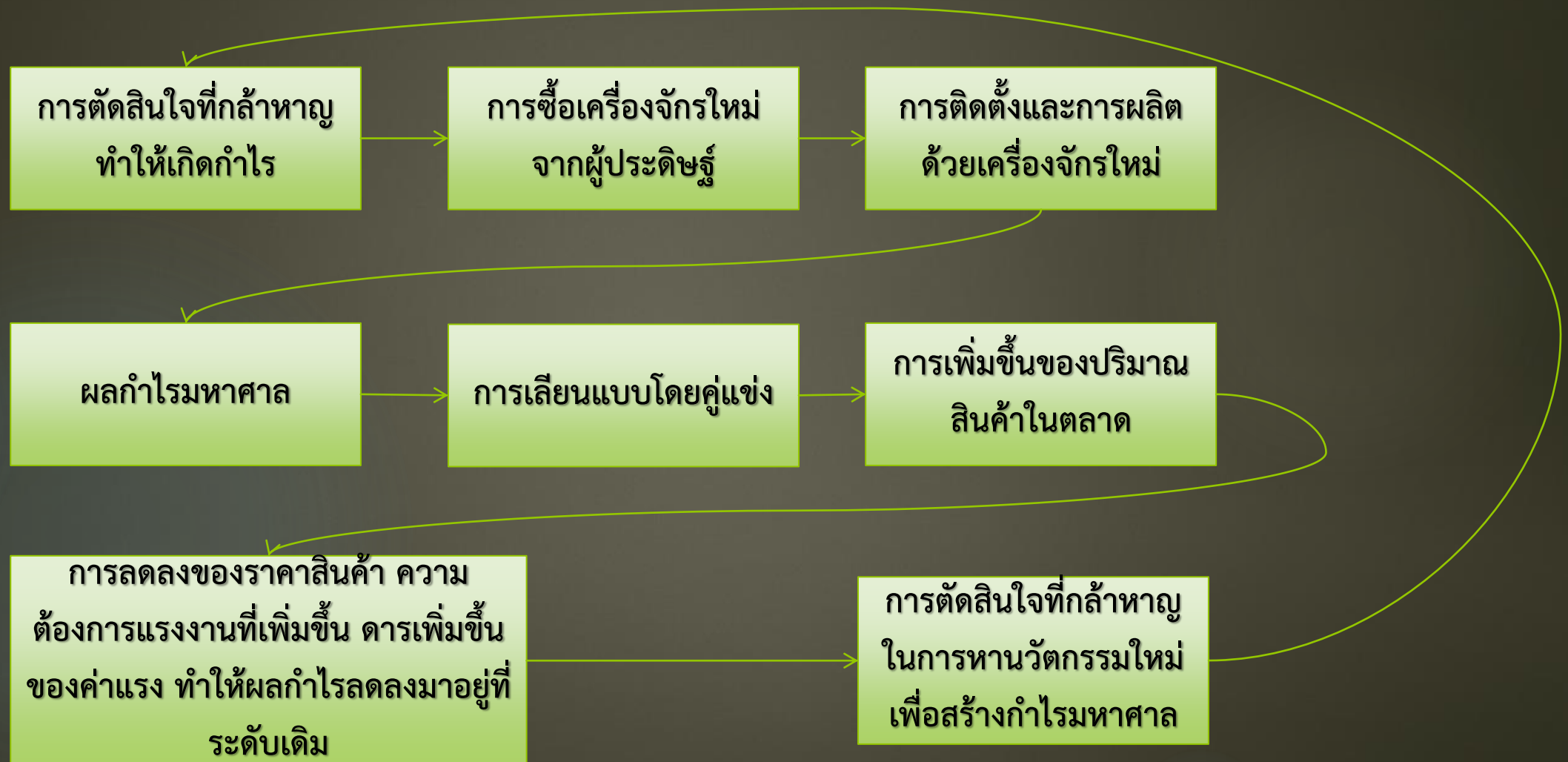
อดัม สมิธ กับนวัตกรรม (Innovation)

8

- ▶ สมิธกล่าวว่าผู้ประกอบการจะต้องนำผลกำไรบางส่วนมาลงทุนซื้อนวัตกรรม เพราะถ้าไม่มีการออม (การสะสมทุนเพื่อพัฒนาในเชิงบวก) ก็ไม่มีนวัตกรรม
- ▶ การแข่งขันทำให้บริษัท ผู้ประกอบการ ต้องออมเพื่อการลงทุน และต้องผลิตเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด
- ▶ กระบวนการปฏิบัติ (1) การสะสมทุน (ออม) > (2) การทำให้ได้มาซึ่งสิ่งประดิษฐ์ > (3) การนำสิ่งประดิษฐ์มาติดตั้ง > (4) การใช้อุปกรณ์ในกระบวนการการผลิต
- ▶ วัฏจักรของนักวิสาหกิจเอกชน - Revolution > Imitative > Routine

วัฏจักรของนักวิสาหกิจเอกชน (ผู้ประกอบการ)

9

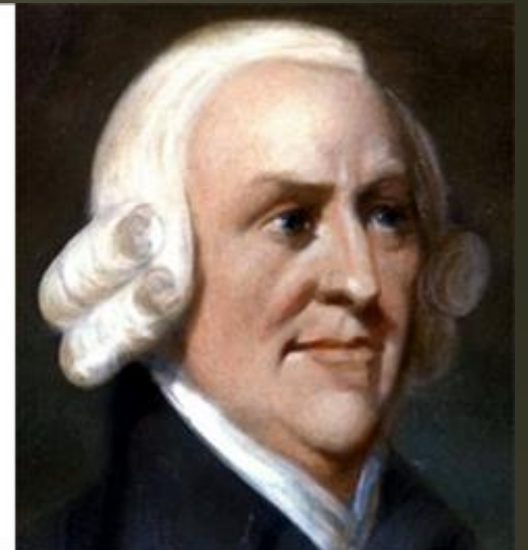
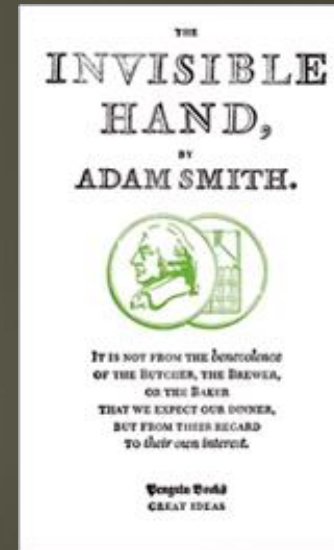

- ▶ ในส่วนของการสะสมทุน สมิทเห็นว่ามีความสำคัญในระบบการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ เขาสนับสนุนนโยบายภาษีที่จะช่วยกระตุ้นการผลิต โดยการเสนอหลักการเบื้องต้นของภาษีไว้ 4 ประการคือ
- ▶ ประการแรก ประชาชนทุกคนควรที่จะเสียภาษีให้แก่รัฐบาลให้ใกล้เคียงที่สุด หรือเป็นสัดส่วนกับความสามารถในการเสียภาษีของตน หลักการนี้ก็คือ หลักการของความสามารถในการเสียภาษี (ability to pay principle) หรือ หลักการของความเสมอภาค (equality principle)

อดัม สมิธ กับนโยบายภาษี (Tax Policy)

11

- ▶ ประการที่สอง ภาษีที่ประชาชนแต่ละคนต้องเสียควรเป็นจำนวนที่แน่นอน
- ▶ ประการที่สาม ภาษีที่เรียกเก็บนั้นควรจะต้องมีความสะดวกและง่ายดายต่อประชาชนในการที่จะเสียภาษี และ
- ▶ ประการที่สี่ ภาษีที่เรียกเก็บนั้นควรจะมีผลกระทบต่อประชาชนให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

- ▶ สมิธโต้แย้งลัทธิพาณิชย์นิยม ซึ่งเป็นลัทธิที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในอังกฤษ ซึ่งนักพาณิชย์นิยมเชื่อว่า โลหะมีค่าเป็นบ่อเกิดของความมั่งคั่งของประเทศ ดังนั้นรัฐบาลควรมีบทบาทที่สำคัญในการค้าระหว่างประเทศเพื่อหาแนวทางเพิ่มพูนโลหะมีค่าให้แก่ประเทศ
- ▶ นโยบายที่นักพาณิชย์นิยมสนับสนุนได้แก่การปกป้องการค้า การจัดตั้งกิจการผูกขาด และการเข้าควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะอื่น ๆ ที่จะสร้างความเจริญมั่งคั่งให้แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ

- ▶ แต่สมิธโต้แย้งลัทธิพาณิชย์นิยมว่า อันที่จริงแล้วการที่ประเทศจะบรรลุถึงจุดสุดยออดแห่งความเจริญรุ่งเรืองได้ จะต้องมิลักษณะที่สำคัญ 2 ประการคือ การที่บุคคลแต่ละคนมีสนใจมีความสนใจในผลประโยชน์ของตนเองและการมีระบบตลาดเสรี ซึ่งถ้าหากมีทั้ง 2 ประการนี้แล้วไม่เพียงแต่ความพอใจของแต่ละบุคคลจะสูงสุดเท่านั้น แต่สวัสดิการของสังคมเป็นส่วนรวมก็จะสูงสุดด้วย
- ▶ สมิธเห็นว่าบุคคลแต่ละคนต่างก็แสวงหาสิ่งที่เขาพึงประสงค์ แต่เนื่องจากบุคคลบางคนอาจมีสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งในครอบครองมากกว่าหรือน้อยกว่าที่เขาปรารณาเมื่อเทียบกับสินค้าชนิดอื่นๆ ดังนั้นแต่ละบุคคลจะได้รับคามพอใจเพิ่มขึ้นโดยการแลกเปลี่ยนสินค้านั้นระหว่างกัน

- ▶ การแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันนี้ย่อมเป็นความจริงสำหรับระบบเศรษฐกิจเป็นส่วนรวมด้วย ดังนั้นการค้าเสรีจะเป็นสิ่งนำไปสู่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสวัสดิการทางเศรษฐกิจที่สูงสุดของสังคม และความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นได้เป็นผลเนื่องมาจากการแบ่งงานกันทำ (division of labour)
- ▶ สมิธย้ำว่าหากการแลกเปลี่ยนเป็นไปโดยเสรีแล้ว ระบบเศรษฐกิจย่อมจะดำเนินงานโดยมีประสิทธิภาพสูงสุด แต่การที่จะเป็นเช่นนี้ได้ไม่เพียงแต่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนโดยเสรีเท่านั้น แต่ตลาดยังต้องมีเสถียรภาพอีกด้วย และเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดเสถียรภาพในตลาดก็คือ การแข่งขันซึ่งจะเป็นเครื่องประกันว่าสินค้าขายได้หมด (markets clear) อยู่เสมอ

- ▶ ดังนั้น สมิธเชื่อว่าจะไม่เกิดสถานการณ์ที่มีสินค้าล้นตลาดหรือขาดตลาด ซึ่งตามทัศนะของสมิธนั้น เมื่อบุคคลแต่ละคนดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง การแข่งขันย่อมทำให้เกิดดุลยภาพขึ้นในระบบเศรษฐกิจเสมอ และรัฐบาลควรมีบทบาทที่ค่อนข้างจำกัด การเข้าแทรกแซงของรัฐบาลโดยการผูกขาด การควบคุม หรือการให้เงินอุดหนุนก็ดี ล้วนแล้วแต่เป็นการทำให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม และเป็นการขัดขวางการดำเนินงานของตลาดเสรีซึ่งเป็นผลเสียต่อสังคม

- ▶ สมิธเชื่อในระบบเศรษฐกิจที่มีการผสมผสานระหว่างสิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรม การลอกเลียนแบบในภาคเอกชน ซึ่งได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และทำให้เพิ่มขึ้นโดยภาครัฐ
- ▶ การผสมผสานระหว่างภาคเอกชนและภาครัฐจะทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนา และผลประโยชน์สูงสุดจะตกอยู่กับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน
- ▶ “มือที่มองไม่เห็น” (invisible hand) หรือ พลังตลาดหรือกลไกตลาดนี้ ทำให้ผู้ประกอบการทำสิ่งที่ ถึงแม้จำทำเพื่อให้ตัวเองได้รับผลประโยชน์มากที่สุด ก็จะกลายเป็นผลประโยชน์แก่ส่วนรวมโดยไม่ตั้งใจ นั่นก็คือ การกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมกันในสังคม

- ▶ เศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกเป็นแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในประเทศอังกฤษ โดย อדם สมิท โทมัส โรเบิร์ต มัลทัส เดวิด ริคาร์โด จอห์น สจ๊วต มิลล์ และ เจ.อี. แครนส์ เศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกเป็นผลิตภัณฑ์สำคัญของประเทศอังกฤษ
- ▶ หลักการพื้นฐานของสำนักคลาสสิกคือ
 1. เสรีภาพทางเศรษฐกิจ (economic freedom) ตามหลักการนี้บุคคลแต่ละคนมีเสรีภาพในการที่จะประกอบธุรกิจ และหน่วยธุรกิจก็มีเสรีภาพในการที่จะเข้าหรือออกจากอุตสาหกรรม นอกจากนี้บุคคลแต่ละคนก็ยังมีเสรีภาพในการที่จะแสวงหางานตามแต่ที่เขาจะหาได้ และออกจากงานเมื่อเขาปรารถนา

2. ความสนใจในผลประโยชน์ของตนเอง (self interest) ความสนใจในผลประโยชน์ของตนเองเป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้โดยความคิดที่เชื่อกันตามที อדם สมิท กล่าวว่าไว้ว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนย่อมเท่ากับถูกชักนำโดย “มือที่มองไม่เห็น” (invisible hands) ก่อให้เกิดสวัสดิการแก่เพื่อนร่วมชาติ ดังนั้นในการที่แต่ละบุคคลดำเนินการสิ่งใดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของเขาก็เท่ากับได้ช่วยเพิ่มพูนความมั่งคั่งให้แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวมไปโดยปริยาย ตัวอย่างที่จะเห็นได้ในเรื่องนี้ได้แก่ การที่ผู้ประกอบการดำเนินการโดยการแสวงหากำไรก็เท่ากับว่าผู้ประกอบการได้มีส่วนในการทำให้มีการจ่ายค่าแรงงานให้แก่ลูกจ้าง ก่อให้เกิดรายได้แก่ผู้จัดหาวัตถุดิบ และจัดให้มีสิ่งสินค้าและบริการสำหรับสังคม ความสนใจในผลประโยชน์ของตนเองทำหน้าที่เป็นพลังชีวิตให้แก่ระบบเศรษฐกิจและสังคมเป็นส่วนรวม ตามทัศนะของ อדם สมิท สังคมจะดำรงอยู่ได้โดยการแลกเปลี่ยนซึ่งเป็นผลของความสนใจในผลประโยชน์ของตนเองของแต่ละบุคคล

3. การแข่งขัน (competition) ในโลกที่มีการค้าเสรีและมีความสนใจในผลประโยชน์ของตนเองการแข่งขันเป็นตัวควบคุมระบบเศรษฐกิจ การแข่งขันช่วยบังคับไม่ให้เกิดการผูกขาดเกิดขึ้น การที่อุปทานของสินค้าจากผู้ขายเป็นจำนวนมากรายย่อยช่วยควบคุมมิให้หน่วยธุรกิจใดหน่วยธุรกิจหนึ่งตั้งราคาสินค้าสูงเกินไป การแข่งขันยังช่วยป้องกันมิให้นายจ้างเอารัดเอาเปรียบลูกจ้าง ยิ่งกว่านั้นการแข่งขันยังเป็นพลังที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรม (innovation) และทำให้ผู้บริโภคมีสินค้าใหม่ๆ บริโภคในราคาถูกลง และช่วยทำให้ไม่เกิดภาวะสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งล้นตลาดหรือขาดตลาด โดยกลไกที่ผ่านการปรับปรุงในราคาและผลิตผล

4. การดำเนินการโดยเสรี (laissez faire) ในโลกซึ่งทุกคนมีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ มีความสนใจในผลประโยชน์ของตนเองและมีการแข่งขันนั้น บทบาทของรัฐบาลก็ควรจะเป็นบทบาทที่น้อยมาก โดยรัฐบาลควรปล่อยให้เอกชนดำเนินงานโดยเสรี คือ รัฐบาลควรปล่อยให้เอกชนดำเนินงานไปโดยลำพังและปล่อยให้สถานการณ์เป็นไปตามที่เป็นอยู่ (let alone, let be) นอกเหนือไปจากการออกตัวบทกฎหมาย การให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของเอกชน การป้องกันประเทศและการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศแล้ว รัฐบาลไม่ควรเข้าแทรกแซงในการดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้จะทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการในการตัดสินกรณีพิพาทที่เกิดขึ้น การดำเนินการโดยเสรีไม่ได้หมายความว่าระบบเศรษฐกิจจะต้องเป็นระบบที่ไม่มีรัฐบาลโดยสิ้นเชิงหรือเป็นระบบอนาธิปไตย (anarchy) แต่บทบาทของรัฐบาลจะเป็นบทบาทที่น้อยมากและจำกัดอยู่เฉพาะในการจัดให้มีโครงสร้างทางการเมืองที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี (free market economy)